

GLOBAL MOLIYAVIY TIZIMLAR

*Ashurmatovni Nigora Azamatbekovna
Tirkasheva Sevaraxon Elmurodjon qizi*

Annotatsiya. "Global moliyaviy tizimlar" mavzusi jahonda mavjud bo'lgan moliyaviy institutlar, bozorlar, valyuta almashinuvi tizimlari va xalqaro moliyaviy tashkilotlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni o'rganadi. Ushbu mavzu doirasida xalqaro moliyaviy oqimlar, investitsiyalar, kreditlash jarayonlari, valyuta siyosati hamda global moliyaviy inqirozlar va ularning oqibatlarini haqida tushunchalar beriladi. Mavzuning asosiy maqsadi – talabalarni zamonaviy moliyaviy tizimlar faoliyatining tamoyillari, ishtirokchilari va ularning iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rnini bilan tanishtirishdir.

Kalit so'zlar: global moliyaviy tizim, xalqaro moliya, moliyaviy institutlar, valuta bozor, xalqaro tashkilotlar, investitsiya, kredit, IMF, Jahon banki, moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy integratsiya, moliyaviy inqiroz, xalqaro savdo.

Jahon moliyaviy inqirozidan so'ng bank nazorati sezilarli darajada kuchaytirildi, qisman banklarga ko'proq kapital va likvid aktivlarga ega bo'lish hamda salbiy ta'sirlarga chidamliligini ta'minlash uchun stress testlaridan o'tish talablari qo'yildi. Shunga qaramay, global moliya tizimi sezilarli tanglikni ko'rsatmoqda, chunki foiz stavkalarining oshishi ba'zi institutlarga bo'lgan ishonchni silkitadi. Amerika Qo'shma Shtatlaridagi Silicon Valley Bank va Signature Bankning muvaffaqiyatsizliklari - yuqori foiz stavkalari ushbu banklarning qimmatli qog'ozlari portfelida katta yo'qotishlarga olib kelganligini anglab, sug'urtalanmagan omonatchilarning qochishi natijasida yuzaga keldi va hukumat Shveysariyaning Credit Suisse kompaniyasini sotib olishni qo'llab-quvvatladi. raqib UBS tomonidan bozor ishonchini larzaga keltirdi va rasmiylar tomonidan favqulodda vaziyatlarda muhim choralar ko'rdi. Bizning so'nggi Global moliyaviy barqarorlik hisobotimiz shuni ko'rsatadiki, inflyatsiyani ushlab turish uchun foiz stavkalari tezda ko'tarilgani sababli bank va nobank moliyaviy vositachilar uchun xavflar ortgan. Tarixiy jihatdan, markaziy banklar tomonidan bunday kuchli stavkalar ko'pincha moliyaviy tizimdagi nosozliklarni ochib beradigan stresslar bilan birga keladi.

Jahon moliyaviy barqarorligini baholash rovida XVF moliya institutlarini nazorat qilish, tartibga solish va hal qilishdagi kamchiliklarni aniqladi. Oldingi Global moliyaviy barqarorlik hisobotlari yuqori foiz stavkalari sharoitida bank va bankdan tashqari moliyaviy vositachilarning tangligi haqida ogohlantirgan. Bank inqirozi moliyaviy barqarorlik xavfini oshirgan bo'lsa-da, uning ildizlari global moliyaviy inqirozdan tubdan farq qiladi. 2008 yilgacha ko'pchilik banklar bugungi standartlarga

ko'ra ayanchli darajada kapitallashtirilmagan, likvid aktivlari ancha kam edi va kredit riskiga ko'proq duchor bo'lgan.

Moliya tizimi dunyoda o'zgarishlar va rivojlanishni davom ettirayotgan sohalardan biridir. Global moliya tizimi hamda uning zarurlarini qondirishning zamonaviy tendentsiyalari, hukumatlar va korporatsiyalar uchun muhim bo'lib, ularga holatni boshqarishda yordam beradi. Iqtisodiy rivojlanish va globalizatsiya jarayonida global moliya tizimi xususiy ahamiyatga ega bo'lmoqda. Bugungi kunda biz dunyo miqyosida integratsiya va innovatsion texnologiyalar bilan birgalikda yanada ko'p paydo bo'lgan, bu esa xalqaro savdo, investitsiya va kapital almashuvi imkonini oshirib borayotgan maqsadli ekonomik integratsiyaning natijasidir. Moliya sohasidagi yangi tendentsiyalar shuningdek turlicha faktorlarning ta'siri bilan shakllangan.

Globalmoliya tizimning sifatijihatdan yangi holatigao'tish mavjud bo'lib, uning asosiy funksiyasini -iqtisodiy o'sishni moliyalashtirishniamalga oshirish qobiliyati bilan aniqlanadi. Shu bilan birga, moliya tizimi moliyaviyresurslarni qayta taqsimlashni tashkil etish hamdaularni real iqtisodiyotga aylantirishbilan zarur darajada kurasha olmaydi, uning rivojlanish darajasi yangiiqtisodiy o'sish talablariga javob bermaydi. Bir nechta davlatlar ob'yektiv ravishdamoliya tizimini, moliya bozorlarini, moliyaviy vositachilik sektorini rivojlantirishnijadallashtirish bo'yicha chora-tadbirlar tizimiga muhtojhisoblanadi

Global moliyaviy tizim – bu dunyo miqyosida faoliyat yurituvchi moliyaviy institutlar, bozorlari, valyuta tizimlari va tartibga soluvchi tashkilotlar majmuasidir. U xalqaro savdo, investitsiyalar, kapital harakati va iqtisodiy taraqqiyotda muhim o'rin tutadi. Ushbu tizim davlatlar o'rtasidagi moliyaviy aloqalarni ta'minlab, iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishga xizmat qiladi.

1. Global moliyaviy tizimning tarkibiy qismlari

Global moliyaviy tizim bir nechta asosiy komponentlardan iborat:

Xalqaro moliyaviy institutlar: Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF), Jahon banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (EBRD) kabi tashkilotlar global moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Moliyaviy bozorlari: Forex (valyuta bozori), fond birjalari va obligatsiyalar bozori kapital oqimini tartibga solishda asosiy maydon hisoblanadi.

Moliyaviy vositalar: valyutalar, obligatsiyalar, aksiyalar, derivativlar va boshqa moliyaviy aktivlar global moliyaviy almashuvning vositalaridir.

2. Global moliyaviy tizimning funksiyalari

Global moliyaviy tizim quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi:

Moliyaviy resurslarni xalqaro miqyosda taqsimlash;

- Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish;
- Valyuta kurslarini belgilash va tartibga solish;
- Xalqaro savdoni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash;

- Iqtisodiy inqirozlar davrida yordam ko'rsatish.

3. Global moliyaviy inqirozlar va ularning ta'siri

2008-yilgi global moliyaviy inqiroz ushbu tizimdagi zaifliklarni ochib berdi. Banklararo ishonchsizlik, moliyaviy vositalarning haddan tashqari murakkabligi va nazoratning yetishmasligi tufayli dunyo miqyosida iqtisodiy pasayish yuz berdi. Shundan so'ng moliyaviy sektorni isloh qilish va xalqaro nazoratni kuchaytirish choralari ko'rildi.

4. Raqamli transformatsiya va moliyaviy innovatsiyalar

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar global moliyaviy tizimda muhim o'zgarishlar yasamoqda. Kriptovalyutalar, raqamli to'lov tizimlari va moliyaviy texnologiyalar (fintex) yangi imkoniyatlar bilan birga, yangi xavf-xatarlarni ham yuzaga keltirmoqda. Bu esa global miqyosda yangi tartibga solish yondashuvlarini talab etmoqda.

Xulosa qilib aytganda, Global moliyaviy tizim zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismidir. Uning samarali ishlashi davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash, rivojlanayotgan davlatlarga investitsiyalar jalb qilish va global iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bois, ushbu tizimning rivojlanishi va barqarorligi uchun xalqaro hamkorlik, ishonch va samarali nazorat muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Валерий Дмитриевич Зорькин "Civilization of Law and Development of Russia"
2. E. V. Pokachalova's "Financial Law and Financial Labor Market in Digital Economy"
3. To'uchiyeva N. The main characteristics of innovation management in the higher education system //international conferences. –2022.
4. Nodira T., Maxfirat T. Foreign language pronunciation in grades 1-4» //редакционная коллегия. –С. 1133.
5. Rashidov A. (2022). Iqtisodiyotni tartibga solishda notarif usullarining o'rni va ahamiyati.